

Araştırma Makalesi/Research Article

ARAŞTIRMACI, GÜFTEKÂR, BESTEKÂR MEHMET TURAN YARAR VE DİVANI

Researcher, Lyrics Writers, Composer Mehmet Turan Yarar and His Divan

Dr. Öğr. Üyesi Emrah GÖKÇE

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi
emrahgokce06@gmail.com
Ankara/TÜRKİYE

ORCID

Geliş Tarihi / Received Date: 17.12.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date:

30.03.2025

Yayın Tarihi / Published Date:

10.04.2026

Atf/Citation

Gökçe, Emrah. "Araştırmacı, Güftekâr,
Bestekâr Mehmet Turan Yarar ve
Divanı". *Hikmet-Akademik Edebiyat
Dergisi [Journal of Academic Literature]*
12/24 (Bahar 2026), 128-172.

10.28981/hikmet.1843702

Hakem Değerlendirmesi:

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Kör Hakem

Çıkar Çatışması:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek:

Yazar bu çalışma için finansal destek
almadığını beyan etmiştir.

Benzerlik Taraması:

Bu makale turnitin programında
taranmıştır.

Etik beyan:

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde
etik ilkelere uyulmuştur.

Lisans:

CC BY-NC 4.0

**Yayımlanan makalelerde Araştırma
ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE
(Committee on Publication Ethics)'un
Editör ve Yazarlar için yayımlanmış
olduğu uluslararası standartlar
dikkate alınmıştır.**

ÖZ

Mehmet Turan Yarar, yaklaşık bir asır süren bereketli ömrünü şiir ve musiki ile iç içe geçirmiş, Türk kültürüne hizmet etmeye kendini adanmış, divan tertip etmiş, güftekârlık, bestekârlık, araştırmacılık ve şairlik yönleriyle ön plana çıkmış velut bir insandır. Neşretme imkânı bulduğu ve bulamadığı eserleriyle klasik Türk musikisi ve edebiyatı ilgililerine büyük bir hizmette bulunmuştur. Hem manzum hem de mensur olarak kaleme aldığı eserleri onun çok yönlü bir kişi olduğunu göstermektedir. Mehmet Turan Yarar'ın en mühim eserlerinden biri bu makalenin de konusunu teşkil eden Divan'ıdır. Mehmet Turan Yarar, 20. yüzyılda divan kaleme almış ve adını bu seçkin listeye yazdırmıştır. Hayatta iken maalesef Divan'ını neşretme imkânı bulamamıştır. Daha önce neşredilmeyen bu eser, tarafımıza şairin ailesi tarafından ulaştırılmıştır. Yarar, Latin harfleriyle yazdığı şiirlerin her birini 15x21 boyutlarındaki kâğıtlara daktiloyla yazmıştır. 1826 sayfadır. Eserini oldukça titiz bir şekilde hazırlayan Mehmet Turan Yarar şiirlerini, yayımlanan dörtlükler, bestelenen dörtlükler, hece ölçülü manzumeler, gazeller, tuyuğlar, rubailer, serbest şiirler ve şarkımsı sözler başlıklarıyla tasnif etmiştir. Bu makalede şairin hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve Divan'ı üzerinde durulacak ve edebî şahsiyetini yansıtmak gayesiyle şiirlerinden örnekler verilecektir. Bu vesileyle şairin Divan'ı ilk kez bir değerlendirmenin konusu olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Klasik Türk Musikisi, Güftekâr, Bestekâr, 20. Yüzyıl, Divan.

ABSTRACT

Mehmet Turan Yarar was a prolific individual who dedicated his nearly century-long, fruitful life to poetry and music, devoted himself to serving Turkish culture, compiled a divan (collection of poems), and distinguished himself as a lyricist, composer, researcher, and poet. Through his published and unpublished works, he rendered a great service to those interested in classical Turkish music and literature. His works, both in verse and prose, demonstrate his multifaceted personality. One of the most important works of Mehmet Turan Yarar is his Divan, which is the subject of this article. Mehmet Turan Yarar wrote a divan in the 20th century, thus adding his name to this distinguished list. Unfortunately, he did not have the opportunity to publish his Divan during his lifetime. This previously unpublished work was provided to us by the poet's family. Yarar typed each of his poems, written in Latin script, on 15x21 cm paper. The work is 1826 pages long. Mehmet Turan Yarar, who prepared his work with great care, classified his poems under the headings of published quatrains, quatrains set to music, syllabic verses, ghazals, tuyugs, rubaiyat, free verse, and song-like lyrics. This article will focus on the poet's life, works, literary personality, and Divan (collection of poems), and will provide examples from his poems to reflect his literary personality. This will be the first time the poet's Divan has been the subject of such an evaluation.

Keywords: Classical Turkish Literature, Classical Turkish Music, Lyricist, Composer, 20th Century, Divan.

Giriş

Mehmet Turan Yarar, ömrünü sanatla iç içe geçirmiş, güftekârlık, bestekârlık ve araştırmacılık yönleri de olan bir şahsiyettir. Neşretme imkânı bulduğu pek çok eserin yanı sıra, neşretme imkânı bulamadığı ve tamamlanması yarım asrı aşan, yaklaşık kırk bin sayfalık güfte arşivi ile klasik Türk musikisi ve edebiyatı ilgililerine büyük bir hizmette bulunmuştur. Bu kıymetli güfte arşivi, sadece bir güfte arşivi değil, aynı zamanda bir şairler tezkiresi hüviyeti mahiyetindedir. Yazar bu eseriyle hem musikiye hem de edebiyata hizmet etmiştir. Zira şairlerin mahlasları esas alınarak yazılan kısımlar düşünüldüğünde bu eserin modern zamanlarda yazılmış bir şairler tezkiresi olarak düşünülmesi gerekmektedir (Gökçe, 2022, 109).

Son asırda divan kaleme alan şairlerle ilgili oldukça detaylı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaya göre Ketencizâde Mehmed Rüştü Efendi, Edîb Harâbî, Urfalı Mehmed Şevket, Yozgatlı Mehmet Said Fennî, Ahmed Mecbûr Efendi, Kazancızâde Emin Edîb, Seyyid Abdülkâdir-i Belhî, Ali Emîrî, Besnili Sıdkî Efendi, Hacı Ali Gâlib Efendi, Trabzonlu Muallim İbrahim Cûdî, Üsküdarlı Tal'at, Hasîrîzâde Mehmed Elîf Efendi, Kanbalakzâde Hazmî, Prizrenli Hacı Ömer Lütîfî, Hüseyin Vassâf, Erbilli Es'ad Efendi, Merzifonlu İbrahim Cûdî, Yozgatlı Hüznî, Urfalı Abdî, Abdülazîz Mecdi Tolun, Elmalılı Hamdi Yazır, Ahmed Remzi Aykûrek, Hamâmîzâde İhsan, Tâhirü'l-Mevlevî, Muhyiddin Raif Yengin, Mehmet Hazmi Tura, Hasan Âlî Yücel, Fikret Memişoğlu, Ârif Nihat Asya, Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, İhsan Ozanoğlu, Abdülbaki Gölpınarlı, Osman Hulûsî-i Dârendevî, Ârif Hikmet Gököğlu, Lütîfî Filiz, Cem Dilçin, Hâfız Abdullah Nazırlı, Şahin Uçar, Hasan Kavruk, Ömer Demirbağ, Savaş Şafak Barkçin gibi pek çok şair bu asırda divan kaleme almışlardır (Gökçe, 2021). Verdiği eserlerle Türk kültür hayatına muazzam hizmetlerde bulunmuş olan Mehmet Turan Yarar da klasik Türk edebiyatı geleneğini son dönemde devam ettiren şairler arasında yerini almıştır. Geleneksel şiirimizdeki pek çok şair gibi o da divanları okuyarak edebî şahsiyetini şekillendirmeye başlamıştır. Klasik tarzda oldukça fazla şiir kaleme alan şairin şiirleri arasında nazîre, tahmîs, tesdîs, taştîr gibi şiirler çok azdır. Fuzûlî'ye tahmîsi ve Yahya Kemâl'e nazîresi vardır. Tevhid, münacat, na't gibi dini muhtevalı şiirleri oldukça azdır. Daha çok beşerî aşkı şiirlerinde terennüm etmiştir. Rint-zahid çekişmesi, sevgilinin vefasızlığı, saki, meyhane, devrandan şikâyet, dünyanın faniliği gibi klasik şiirimizin temel konuları onun da şiirinin mevzusunu oluşturmuştur. Dilinin keskinleştiği tenkit tarzında şiirleri de vardır. Bazı şiirlerinde mahlas kullanmış bazılarında da kullanmamıştır. Diğer vezinleri de kullanan şair aruz vezninde oldukça başarılıdır. İmâle, zihâf gibi unsurlar onun şiirinde oldukça azdır. Geleneğe uygun olarak gazeller, tuyuğlar, rubailer yazmıştır. Ağır bir üslûp kullanmaktan ziyade günlük konuşma dilini şiirlerinde hâkim unsur olarak görmek mümkündür.

Mehmet Turan Yarar'ın *Divan*'ı ailesi tarafından bize ulaştırılmış ve üzerinde değerlendirme yapma fırsatı sağlanmıştır. Şairin güfte arşivi tasnif edilirken bu eserin varlığından bahsedilmiştir (Gökçe, 2022). Eser neşredilmediği için bu eserle ilgili daha önce herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bundan dolayı bu makalede Mehmet Turan Yarar'ın hayatı ele alınacak, şairliği üzerinde durulacak, *Divan*'ı tetkik edilecek ve edebî şahsiyetini göstermek gayesiyle şiirlerinden misaller verilecektir. Böylece son asır divan şiiri geleneğine Mehmet Turan Yarar'ın yaptığı katkılar gösterilmeye çalışılacaktır.

1. Hayatı

Mehmet Turan Yarar, 8 Eylül 1927 tarihinde Hatay'a bağlı Yayladağı ilçesinin Yeniceköy'ünde, Molla Ali Efendi ile Asiye Hanım'ın çocukları olarak dünyaya gelmiştir. On yaşına kadar köy hocalarından eğitim almıştır. Kur'ân-ı Kerîm'i hatmetmiştir. 1937'de Antakya Köprü Mektebinde ilköğrenimine başlamış, Yayladağı Yavuz Sultan Selim İlkokulunda eğitimini sürdürmüş ve daha sonra girdiği Adana Erkek Lisesindeki orta öğrenimini de başarıyla tamamlamıştır. Lise son sınıf öğrencisiyken şair Arif Nihat Asya'nın öğrencisi olmuştur. Liseden sonra bir yıl süreyle ilkokul öğretmenliği yapmış, bu hizmetini takiben askere gitmiş ve askerlikten sonra Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinde okumuştur. 1955 yılından itibaren Tarım Bakanlığına bağlı olarak 25 yıl Ankara, Denizli, Konya ve Adana'da veteriner hekimlik yapmıştır. 4 Temmuz 1977'de emekliye ayrılmıştır. 28 Ekim 1956'da Müzeyyen Yılmaz'la evlenmiştir. 34 yıl süren bu mutlu evlilik hayatı Müzeyyen Hanım'ın 8 Mayıs 1990'da vefatıyla son bulmuştur. Eşinin ölümünden sonra Ankara'ya taşınan Mehmet Turan Yarar, Eryaman'daki evinde şiir ve musikiyle ilgilenmiş, kendi deyimiyle bir manada "inzivaya" çekilmiştir (Parmaksız, 18 Ekim 2006, 5). 14 Nisan 2021 tarihinde Ankara'da vefat etmiştir.

2. Eserleri

Mehmet Turan Yarar büyük bir bölümü şiir türünde olmak üzere pek çok eser kaleme almıştır. Bu eserler şunlardır: *Bilmediklerim - Şiirler* (1954), *Veteriner Şairler Antolojisi* (1960), *Asalakbilim Terimleri Sözlüğü* (1970), *Dörtlükler* (1991), *Doruktan Doruğa-Güfte Şairleri* (1992), *Daracık Düşler* (1999), *Dilden Tele* (2009). Mehmet Turan Yarar'ın bu eserlerinin dışında, henüz kitap olarak neşredilmiş pek çok düzyazısı da mevcuttur.

Mehmet Turan Yarar'ın kaleme aldığı şiirler, bestekârlar için tükenmez ve vazgeçilmez bir güfte kaynağı hüviyetindedir. Hatta bazı şiirleri birkaç bestekâr tarafından farklı makam ve formlarda bestelenmiştir. Mehmet Turan Yarar, şiirleri en çok bestelenen şairlerimizdendir. Akın Özkan 140, Cinuçen Tanrıkorur 66, Faruk Şahin 50, Sadık Ayhan İpek 39, Erdinç Çelikkol 16, Oğuz Şenler 15, Yılmaz Karakoyunlu 10, Suat Yıldırım 7, F. Kaya Pınarses 14, Recep Balcı 8, Kaya Bekât 5 tane olmak üzere toplamda 33 bestekâr, onun şiirlerini bestelemiştir (Tekin, 2009, 7). Mehmet Turan Yarar'ın bestelenen 300'den fazla eseri TRT repertuarına da girmiştir (Çıpan, 2009, 5).

Cinuçen Tanrıkorur, Mehmet Turan Yarar için: "Dostun dosta verebileceği muhabbet ve teşvikin en sıcakını bulmuştum... Mesud Cemil'in, Gölpinarlı'nın, Cemil Meriç'in ve diğer büyüklerin Türkçesine nasıl hayransam, Turan Yarar'ın Türkçesine de öyle hayrânım." değerlendirmesinde bulunmuştur (Tanrıkorur, 2019, 297-298).

2.1. Bilmediklerim - Şiirler

Bilmediklerim (Yarar, 1954), şairin en eski tarihli şiir kitabıdır. 1954 yılında Ankara'da neşredilmiştir. 47 sayfadan oluşmaktadır. Kitap şu ithaf cümlesiyle başlamaktadır "Bu ilk ve önemsiz emeğimi babamın aziz ruhuna armağan ediyorum."

Şair kendi şiirlerine geçmeden önce Orhan Veli'nin şu şiirini epigraf olarak almıştır:

“Yoksa biz,

Biz bu Dünya’dan değil miydik?”

Bu eserde şairin hem serbest hem hece hem de aruzla yazmış olduğu şiirler yer almaktadır. Eserin en son sayfasında 5 tane rubai bulunmaktadır. Rubailerin yer aldığı sayfanın başına “Bu sahifeyi anneme ayırdım” yazmaktadır.

2.2. Veteriner Şairler Antolojisi

Kendisi de veteriner olan şairin, meslektaşlarının şiirlerinden örneklerle hazırladığı antoloji tarzındaki eseridir (Yarar, 1960).

2.3. Asalakbilim Terimleri Sözlüğü

Şairin meslek dalıyla ilgili hazırladığı ve Türk Dil Kurumu tarafından neşredilen kitabıdır (Yarar, 1970).

2.4. Dörtlükler

Dörtlükler (Yarar, 1991) 112 sayfadır. Kitabın tamamı şairin aruz vezniyle yazdığı şiirlerden oluşmaktadır. Kitap, Mehmet Tekin’in “Bilmedikleriyle Bilinen Gönül Dostu Mehmet Turan Yarar” başlıklı takriziyle başlamaktadır. Mehmet Turan Yarar ve onun edebî şahsiyeti hakkında detaylı bir malumat verdiği için bu takrizin bazı bölümlerinin burada verilmesi uygun görülmüştür:

“Mehmet Turan Yarar, üç çağın kilit noktasında yer alan bir girdapta tezgâh kurmuş. Aruz, hece, serbest şiirleri aynı güçte. (Nasıl olmasın ki!... Arif Nihat Asya’nın seçkin bir öğrencisiydi.). Düzyazıları nefis. Edebiyat araştırmaları, mesleki yazıları ve kitapları yayınlanmış. ‘Meslekî’ kelimesiyle neyi kastettiğimi de söyleyeyim: O aynı zamanda mesleğinin zirvesine kadar başarıyla tırmanmış ve ‘izzet-i ikbal’ ile emekliye ayrılmış bir uzman veteriner hekimdir. Yani Mehmet Akif’le hem adaş hem meslekdaş olması yanında şairliği üçüncü ortak yönünü oluşturuyor.

Şairimiz dikkatli bir okuyucu, güçlü bir fikir adamı ve iyi bir münekkiddir. Ama tevazuundan dolayı bunu ne kendi belli eder, ne de içbükey aynadaki zahiri görüntüsüyle avunan başkaları kadirbilirlik edip onu takdir eder. Çünkü bizde âdettir: Değerlerimizi sağ iken görmeyiz, görsek bile takdir etmeyiz; ancak ölünce arkasından yakamızı yırtar, ağıtlar yakar, övgüler düzeriz. Ama ‘Ba’de harâbü’l-Basra...’

Mehmet Turan Yarar anılınca bir müzik dostuyla karşı karşıya olduğunuzu bilmelisiniz. Çünkü onun müzik kültürü, makam, usûl bilgisi bir müzisyeninkinden aşağı kalmaz. ‘Batı müziği, çok sesli müzik’ tutkusunu çağdaşlığın ve aydın olmanın şartı sayıp tek sesli müziğe tahammül edemeyenler olmasına rağmen o tek sesli müziğin bilinçli meftunlarından. Neş’eyi onda bulmuştur. Bu yüzden şiirleri müzik temeline oturmuş ahenkli birer söz demetidir. Bestelenmiş şiirleri de vardır. Nasıl bestelenmesin, okuyanları nasıl etkilemesin bu şiirler!... Her biri birer musiki ve öyle âhenk timsali. Bu dil sanatkârı, büyüleyici motifler ustası öyle âlemlerde dolaşıyor, öyle sesleniyor ki, size hikmetler hazinesinin kapılarını açıyor, zengin muhayyile ürünü ve fikir yüklü mısraları dokurken, bunlarla bir duygu tufanı yaratıyor. Sade, süssüz, mütevazi... Kelimelerle sihirbaz gibi oynuyor. Benzetmeler, tezatlar bol ve çarpıcı... Her mısra yarım asırlık birikimin ve tarifsiz sıkıntılarının imbiğinden geçmiş;

mısralarda kelimeler öyle yerleşmiş, birbirleriyle öyle kaynaşmış ki, fazla tek kelime bulamazsınız.

...

Onun şiirlerinde yer yer mısralar kızgın bir demir gibi yüreğinizi dağlar geçer, size de aynı duyguları, acıları ilham eder. Ama buna rağmen ezilmişlik edebiyatı yapmaz, kavga telkin etmez. İdeolojiler arkasına sığınmaz. Kavgalıdır, ama öfkeli değildir. Kavgası kendisiyledir. Hürdür, hürriyetine düşkündür; efendisi yoktur, kendi kendisinin efendisidir. Çektiği acılar bir bakıma sahip olduğu özelliklerden de kaynaklanmıştır.

...

Susuzluk, ateş, kader, ölüm, ayrılıklar, acılar ve mavilikler. Şairin dünyayı değiştirmek gibi bir iddiası da yok. Güzellikler kadar duyguları, çirkinlikleri, kötülükleri de tasvir eder, gözler önüne serer. ‘Gerçekçilik’ diye parmağını gözünüze sokmuyor. Hassas ruhu üslûbuna da yansımıştır. En katı gerçekleri yalın bir anlatımla sunar, okuyucuyu düşündürür. Hayatı bütünüyle görür, sağlam teşhislerde bulunur, gerçekleri gösterir. Kişileri hicveder ama çirkin, çıplak tablolar çizerek değil. ‘Bücür hevesler, ayak kokan başlar, görkemli sıfır’ gibi örnekler edebiyat fırçasının titiz bir çaba ile ve ustaca çizdiği tasvirlerdir. ‘Zeytin ağacının bu kadar yaprağı nereden bulduğunu’ sorar, ama cevabı size bırakır. Gerçeğini siz hayal edin, tiplendirin ve ister yargılayın, ister affedin.” (Tekin, 1991, 2-4).

2.5. Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri

Eser 391 sayfadan oluşmaktadır. Bu kitaba, Avni Anıl “Bu Güzel Güldeste Üzerine”, Sadık Ayhan İpek “Musikî ve Şiir Zirveleri”, Mehmet Tekin ise “Şiirle Müziğin Buluştuğu Zirve (Doruktan Doruğa)” başlıklarıyla takrizler yazmışlardır (Yarar, 1992). Mehmet Tekin’in yazdığı takrizde verdiği bilgiye göre eserde, 1240-1956 yılları arasında doğmuş 155 şairin biyografileri ile bestelenmiş şiirlerin ilk mısraları verilmiştir. Bunun ardından her şarkının makam usûl ve bestecisi de belirtilmiştir. Bu eserin hazırlanması 30 yıl kadar sürmüş ve bu süre içinde ansiklopedi, antoloji, divan, kitap, dergi, gazete ve özel arşiv olarak bini aşkın kaynaktan istifade edilmiştir (Tekin, 1992, 8-9).

Bu eser, klasik Türk müziği güftelerinin tespiti noktasında hem yöntemi hem de içerdiği doğru bilgilerle oldukça büyük bir boşluğu doldurmuş ve ilgililerce uzun yıllar başucu eseri olmuştur. Bu eseri kaleme aldıktan sonra araştırmalarını daha da ileri bir noktaya götüren Yarar, yaklaşık bin beş yüz sayfadan oluşan “Dilden Tele” isimli güfte antolojisiyle önceki eserini bir manada genişletmiştir. O, “Dilden Tele” isimli eseriyle klasik Türk müziği araştırmalarına çok kıymetli bir katkıda bulunmuştur. Bu eser klasik Türk müziğinin sözlü eserlerinden oluşmaktadır. İçerisindeki örnekler titizlikle seçilen bu eserde her makamdan bir takıma yer verilmiş ve seçilen eserlerin, notaları mevcut olan eserlerden olmasına da ayrıca dikkat edilmiştir. Her makam hakkında kısa bir malumat verilmiş, ayrıca her eserin makamı, usûlü, bestekâr ve güftekârı belirtilmiştir. Terennümlerin de detaylı bir şekilde yer aldığı eserde güftenin hangi vezinle yazıldığı da verilen bilgiler arasındadır (Gökçe, 2022, 111-112).

2.6. Daracık Düşler

Eser (Yarar, 1999) 158 sayfadır. Kitabın başında dönemin Elazığ valisi ve aynı zamanda şairin yeğeni olan M. Lütfullah Bilgin'in bir takrizi bulunmaktadır. Hece ve aruz vezniyle yazılmış şiirler mevcuttur. Kitabın sonunda “Kitaptaki Şiirlerin Bestelenmiş Olanları” isimli bir başlık bulunmaktadır. Eserlerin ilk mısralarının verildiği bu bölümde hangi makam ve usûlde kimin bestelediği belirtilmiştir. Anadolu Gazetesi genel yayın yönetmeni Ali Abdülkerimoğlu “Daracık Düşler İçin” başlıklı bir takriz yazmıştır. Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Abdülkerim Abdülkadiroğlu da şairin kitabına “Üstad M. Turan Yarar Hakkında” başlıklı bir takriz yazmıştır. Bu takrizde şunları belirtmiştir:

“Bilindiği gibi insanların meziyetleri ve kabiliyetleri asıl işlerinin çok önüne geçebiliyor. Yarar üstadın bir uzman veteriner hekim olduğunu kaç kişi bilir?... Ama o eminim ki güzel Türkçemizi en iyi kullanan bir aruz şairi olarak daima hatırdâ kalacak, hatıralarda yaşayacaktır. Onun evsafını kültür dilimizle ifade etmek gerekirse ‘melek-sîret, çelebi-fitrat, şair-tabiat ve musiki-perdâz’ terimlerini rahatlıkla kullanabiliriz. Attığı adımlarda, karıncayı dahi incitmemek için gayret gösteren biridir o. Müşfik bir babadır. Samimi bir dosttur. Onun sıcak duygularına muhatap olabilmenin zenginliği, maddi zenginliklerin hiçbirisiyle ölçülemez.” (Abdülkadiroğlu, 1999, VII).

2.7. Dilden Tele

2 ciltten oluşan eser 1416 sayfadır. Kitaba, Mehmet Tekin “Aruza Çağ Atlatan Şairin Müzik Dünyasına Dev Armağanı Dilden Tele” başlıklı bir takriz yazmıştır. Eserin yayın yönetmeni Dr. Mustafa Çıpan da bir takdim yazısı yazmıştır. Eserde acem, acemaşîrân, acembûselik, acemkürdî, arazbâr, arazbârbûselik, bayâtîaraban, bestefsahân, bestenigâr, bûselik, bûselikaşîrân, büzürg, dilkeşhâverân, dilkeşîde, düğâh, evc, evcârâ, evcbûselik, evcişevk, ferahfezâ, ferahnâk, gerdâniye, gülizâr, hicâz, hicâzkâr, hisâr, hisârbûselik, hüseynî, hüseynîaşîrân, hüzzâm, irak, ısfahân, ısfahâne, karcıgâr, kürdî, kürdîlihicâzkâr, mâhûr, mâhûrbûselik, mâye, muhayyer, muhayyerbûselik, muhayyerkürdî, muhayyersünbûle, müsteâr, nevâ, nevâbûselik, nevâkürdî, neveser, nihâvent, nikrîz, nişâbûr, nişâburek, nühuft, pesendîde, râhatülervâh, râst, rehâvî, revnâknümâ, sabâ, sabâbûselik, sabâzemzeme, sâzkâr, segâh, segâharabân, selmek, sipihr, sultânîhüzzâm, sultânîirak, sultânîyegâh, sûzidil, sûzidilârâ, sûznâk, şedarabân, şehnâz, şehnâzbûselik, şevkefzâ, şevkutarab, tâhir, tâhirbûselik, tarzıcedîd, tarzinevîn, tebrîz, uşşâk, vechiarazbâr, yegâh, zâvil makamlarında bestelenen güfteler yer almaktadır (Yarar, 2009).

2.8. Güfte Arşivi

Mehmet Turan Yarar özellikle 1977 yılında emekli olduktan sonra araştırmalarını derinleştirmiş ve bu araştırmalarını daktiloyle kaleme alarak çok geniş bir güfte arşivi oluşturmuştur. Kendisinin hazırladığı “Dilden Tele” isimli iki ciltlik eserinin ön sözünde “Kitap, elimdeki güfte arşivinin onda biri bile değildir.” diyerek bu arşivin büyüklüğü hakkında ciddi bir fikir vermektedir (Yarar, 2009, 10).

Tamamlanması yaklaşık yarım asrı bulmuş olan bu arşiv 12 koliden oluşmaktadır. Her bir sayfası daktiloyle yazılan, yaklaşık kırk bin sayfadan oluşan

bu arşiv, muazzam bir Türk kültür hazinesi hüviyetindedir. Mehmet Turan Yarar, arşivin her bir sayfasını, ayrı ayrı özen göstererek bizzat kendisi hazırlamıştır. Bu güfte arşivi 1. koli 4482, 2. koli 3420, 3. koli 1830, 4. koli 4743, 5. koli 2297, 6. koli 812, 7. koli 3639, 8. koli 1940, 9. koli 6728, 10. koli 4714, 11. koli 3577, 12. koli 1935 sayfa olmak üzere toplamda yaklaşık kırk bin sayfadan meydana gelmektedir (Gökçe, 2022, 112).

2.9. Divan

Mehmet Turan Yarar tarafından kaleme alınmış olan *Divan* hakkında 3. bölümde detaylı olarak bilgi verilecektir.

2.10. Kitap Olarak Neşredilmemiş Yazılar

Bu kitapların dışında Mehmet Turan Yarar'ın neşredilmiş pek çok düzyazısı da vardır. Bu yazıların künyeleri için şu iki kaynağa müracaat edilebilir (Parmaksız, 11 Aralık 2006, 5; Nakib, 2004, 11-16).

3. Divan

Daha önce bahsi geçen Mehmet Turan Yarar güfte arşivinin 3. kolisi şairin kendi şiirlerinden oluşmaktadır.¹ Şairin sağlığında kitap olarak neşredilmemiş olan *Divan*'ı bu kolidedir. Bu kolide bulunan şiirlerin her biri ayrı ayrı kâğıtlara yazılmıştır. Bu kâğıtlar 15x21 boyutlarındadır ve toplamda 1826 sayfadan oluşmaktadır. Burada yer alan şiirlerin küçük bir kısmı daha önce çeşitli şekillerde neşredilmiştir. Daktilo ile yazılmış mezkûr kâğıtlarda şiirler verildikten sonra şiirin gün-ay-yıl olarak yazım tarihi ve eğer neşredilmişse nerede neşredildiği detaylı olarak verilmiştir. Şair, *Divan*'ını kendi içinde tasnif etmiş ve şöyle bir başlıklandırma yapmıştır: Yayınlanan dörtlükler, bestelenen dörtlükler, hece ölçülü manzumeler, gazeller, tuyuğlar, rubailer, serbest şiirler ve şarkımsı sözler (Gökçe, 2022, 120-121).

Eserdeki *Yayımlanan Dörtlükler* kısmı 379 sayfadan oluşmaktadır. Şiirlerin hepsi aruz vezniyle kaleme alınmıştır. *Bestelenen Dörtlükler*, 213 sayfadan oluşmaktadır. *Hece Ölçülü Manzumeler* bölümü 97 sayfadan oluşmaktadır. Her bir şiire başlık verilmiştir. Şairin hece ölçüsü ile yazdığı şiirler bu kısımda toplanmıştır. *Gazeller* bölümü 68 sayfadır. Aruz vezniyle yazılmış gazeller bu kısımdadır. *Divan*'da iki ayrı *Tuyuğlar* kısmı bulunmaktadır. İlki 126 sayfadır. Şairin tuyuğ nazım şekli ile yazdığı şiirler bu kısmı oluşturmaktadır. İkinci *Tuyuğlar* kısmı ise 20 sayfadır. İstisnâ olarak bu kısımdaki sayfalarda 4'er tane şiir vardır. Bu kısımda sadece tuyuğ nazım şekilli şiirlere yer verilmiştir. *Rubailer* kısmı 290 sayfadan oluşmaktadır. İlk iki sayfada bestelenen rubailerin listesi verilmiştir. Liste verilirken kimin ya da kimlerin hangi makam ve usûllerde bestelediği de belirtilmiştir. *Serbest Şiirler* bölümü 120 sayfadır. Şairin serbest ölçüyle yazdığı şiirlerdir. Her şiirin başlığı vardır. *Yayımlanmamış Dörtlükler* 304 sayfadan oluşmaktadır. Şairin aruz vezniyle yazdığı 4'lükler bu kısımdadır. *Divan*'ın son kısmını ise *Şarkımsı Sözler* bölümü oluşturmaktadır. Bu son bölüm 200 sayfadır. Şairin aruz vezniyle yazdığı muhtelif mısra ve bend sayılarına sahip şiirlerden oluşan bölümdür. Bölüm adından da anlaşılacağı üzere buradaki şiirler bestelenmek üzere kaleme alınmış şiirlerdir. Şiirlerin tamamı aruz vezniyle yazılmıştır. Şiirler verildikten sonra şiirin gün-ay-yıl olarak yazım tarihi ve eğer neşredilmişse nerede

¹ Bu *Divan*'dan haberdar olmamızı sağlayan ve incelememize vesile olan Mehmet Turan Yarar'ın kızı Derin Yarar Hanımefendi'ye ve Dr. Mustafa Çıpan'a şükranlarımızı arz ederiz.

neşredildiği detaylı olarak verilmiştir. Eğer şiir bestelenmişse kim tarafından hangi makam ve usûllerde bestelendiği bilgisi de yer almaktadır (Gökçe, 2022, 120-121).

4. Edebî Şahsiyeti

Mehmet Turan Yazar, Veteriner Fakültesi'nin 1. sınıfında yayın koluna seçilmiş ve burada arkadaşlarıyla çıkarttıkları dergi vesilesiyle, tanınmış bir edebiyatçı ve şiir eleştirmeni olan Nurullah Ataç'la tanışmıştır. Ataç'ın tavsiyesiyle Türk Dil Kurumu'na üye olmuştur. Bu yıllardan sonra Mehmet Turan Yazar'ın şiirleri *Türk Dili* dergisinde neşredilmeye başlanmıştır. Aruz vezniyle ilk şiirini orta üçüncü sınıfta yazmıştır. Bu yaşlarda aruz vezniyle şiir yazmış olması çok şaşırtıcı değildir, zira ondaki divan şiiri zevki henüz çocukluk denilecek dönemde başlamıştır. Babasının kütüphanesinde bulunan *Nesîmî Divanı*, *Moralizâde Leylâ Hanım Divanı*, *Hızırağazâde Said Bey Divançesi* gibi kitaplar vasıtasıyla gelenekle bağlantısını oldukça küçük sayılabilecek yaşlarda kurmuştur. Hafızayı ve gönlü tek vezne esir etmenin zaman içerisinde şairi kısırlaştıracağına ve şiire göre biçim uygulamak gerektiğine inanan Mehmet Turan Yazar için musiki hem bir ilham kaynağı hem de ruhunu dinlendiren bir unsur olmuştur. On yaşındayken kendisini köyünden çıkarıp Hatay'a okumaya götüren Necmettin Melek isimli öğretmeni, Mehmet Turan Yazar'ın hayatında mühim bir rol oynamıştır. Onun sayesinde hem eğitim-öğretim hayatı başlamış hem de musikiyle tanışmıştır. Bu öğretmenin evinde kalırken, üç kız kardeşin de devamlı Türk sanat müziği dinlemesi ve sesleri birbirinden güzel olan bu hanımefendilerin kendi sesleriyle bu parçaları yorumlamaları neticesinde Mehmet Turan Yazar'da klasik müzik zevki başlamıştır. En son çıkan plakları kız kardeşlerine gönderen Necmettin Melek sayesinde evde devamlı bu parçalar çalınmıştır (Parmaksız, 13 Aralık 2006, 5). Musiki ile olan irtibatını hiçbir zaman koparmayan Mehmet Turan Yazar'ın 500'ün üzerinde, notası kendinde olan, güftesi vardır (Parmaksız, 2006, 26).

Verdiği eserlerden anlaşılacağı üzere Mehmet Turan Yazar oldukça velut bir şairdir. Şiir ve musiki her daim onun hayatının merkezinde yer almıştır. Şairin hem hece hem aruz hem de serbest vezinle yazdığı şiirlerde, âdeta gündelik hayatta konuşuyormuşçasına akıcı bir dille yazdığı görülmektedir. Günlük hayatta kullanılan kelimelerin hemen hepsini yazdığı şiirlerde kullanan şair, bunları şiirin âhengi içerisine büyük bir ustalıkla yerleştirmiş ve günlük kullanımda olan kelimeleri şiirsel bir havaya büründürmüştür. Mehmet Turan Yazar şiirinin en mühim özelliklerinden biri bu sadelik olsa gerektir. Aşağıda yer alan şiirler bu hususiyete güzel misallerdir:

Yeni şarkınla bütün rûhumu sarmış gibisin
Yeni her nağmede bin derdi savarmış gibisin
Gülerek nâz ile baktın ve çevirdin yüzünü
Seni çok sevdiğimin farkına varmış gibisin. (Yazar, 2015)

Sevdân ile ihyâ olunur, dem sürülürmüş
Sevdân ile her sancıya merhem sürülürmüş
Ben düşte ararken seni, sen gerçek olan düş
Sevdân ile her sancıya merhem sürülürmüş.

Bahtımla karanlık geceler kol kola girsin
 Varsın acılar âhımı tâ arşa yetirsin
 Git söyle, felek nerde elem varsa getirsin
 Sevdân ile her sancıya merhem sürülmüş. (Yarar, 1999, 52; Yarar, 29 Eylül 2000)

Ezberlediğim her şiirin bestesidir bu
 Dillerde bahâr ezgili bülbül sesidir bu
 Ağlatsa da âşıklara gül destesidir bu
 Dillerde bahâr ezgili bülbül sesidir bu.

Efkârı derin, rûhumu sarsar temelinden
 Mümkün mü arınmak karasevdâ emelinden
 İncitse de bir başka terennüm dilemem ben
 Rûhumda bahâr ezgili bülbül sesidir bu.

Mehmet Turan Yarar oldukça titiz bir insandır. Yazdığı; fakat neşretme imkânı bulamadığı *Divan*'ını hazırlarken verilmesi gereken bütün bilgileri not almıştır. Şiirlerin nerede yayımlandığı, yazıldığı gün, yazıldığı yer ve nerede/nerelerde neşredildiği gibi bilgilerin hepsini hemen hemen hiç atlamadan her sayfaya not almıştır.

Bilindiği üzere klasik Türk edebiyatının temel vezni aruzdur. Mehmet Turan Yarar bu titizliğinin bir sonucu olsa gerektir ki aruz veznine oldukça hâkimdir. Bu vezni büyük bir ustalıkla kullanmaktadır. İmâle ve zihâf gibi aruz unsurları onun şiirlerinde neredeyse yok denecek kadar azdır. Aşağıya alınan iki misal bu duruma güzel bir örneklik teşkil etmektedir:

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
 Yüreğim cevrimi yıllarca mı çeksin güzelim
 Ne zaman rûhumu ihyâ edeceksin güzelim
 Sen ki en tatlı emeller gibi teksin güzelim
 Ne zaman rûhumu ihyâ edeceksin güzelim?

Hani sen vazgeçecektin bu derin bilmededen
 Hani sendin beni bin va'd ile dil-beste eden
 Bir bakıştan bile mahrûm olurum şimdi, neden
 Ne zaman rûhumu ihyâ edeceksin güzelim?

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Bu gönül tahtını kırdınsa da kurdun sayarım
Bana gurbet kesilen bağrımı yurdun sayarım
Erişilmez bir uzak beldeye kaçsan bile sen
Seni mecliste bilir, bezme buyurdun sayarım.

Sele attın beni, eller gibi tuttun boyuna

Ulu deryâlara döndün, teni yuttun boyuna

Beni hep sahte umutlarla uyuttun boyuna

Seni hâlâ bana her hazzı duyurdun sayarım!.. (Yarar, 2003; Yarar, 1991, 51; Yarar, 26 Haziran 1998; Yarar, 1999, 40)

Şairin *Divan*'ında, başka şairlerin şiirlerine yazılmış olan nazîre, tahmîs, tesdîs, taştîr vs. gibi şiirler yok denecek kadar azdır. Nadir görülen bu tarz şiirlerinden birinde şair, Yahyâ Kemâl Beyatlı'nın bir şiirini tanzîr etmiştir:²

Tel tel dağıtma zülfünü kim bâd uyanmasın

Küllerle örtük âh ile feryâd uyanmasın

Ben görmek isterim seni, sen bakma, istemem

Gamzenle gözlerindeki cellâd uyanmasın

Bir şöyle merhem et ki tabîb anla derdimi

Yansın cayır cayır dil-i nâ-şâd uyanmasın

Mecnûn'a anlatın, uyusun, şimdi ben varım

Sevdâ benimle sürmede, Ferhâd uyanmasın

Mehmet, Kemâl'e yoldaş olunmaz kolay kolay

Sen kes hemen gürültüyü, üstâd uyanmasın!... (Yarar, 1983)

Şair, klasik Türk şiirinin büyük ustası Fuzûlî'nin bir şiirini de tahmîs etmiştir:³

Kıvılcım düştü çeşminden, yanar âşık, tüter âşık

Gel ey mihr-i felek, eflâke yükselsin yeter âşık

Göründün bir kez ammâ sen, ben oldum bin sefer âşık

² Yahyâ Kemâl Beyatlı'nın gazeli için bakınız (Samsakçı, 2025, 361).

³ Fuzûlî'nin gazeli için bakınız (Kılınc, 2021, 509).

*Olur ruhsârına gün, la'line gül-berg-i ter âşık
Sana eksik değil, gökten iner, yerden biter âşık.*

Bilinsin hâl-i sevdâdan durup âh ettiğim her gün
Benim âhımla ancak yâri handân eylemek mümkün
Gül ey gül-çehre, ben üzgün, benim derd-i serim üzgün
*Bana maksûd terk-i aşk idi veh kim meh-i hüsnün
Olup gün gündend efzûn, kıldı gün gündend beter âşık.*

Yetirsem rûhu bir gayret, felâh-ı mevte sağ sâlim
Benim bir bî-vefâ cânân içindir cânı ihmâlim
Devâ bilmez benim sînem, rehî bulmaz benim hâlim
*Kııarsın bin ciğer kan her yana baktıkça ey zâlim
Ne bakmaktır bu her dem kandan alsın bir ciğer âşık.*

Kanar bir yanda dil, bir yanda ağlar tâli' -i nâ-sâz
Esâret sence incitmez, felâket sence korkutmaz
İtip yârâmı hep nâdânı tuttun eyledin hem-râz
*Kııarsın ehl-i aşkı, turalım kimse elin tutmaz
Ne iştir bu, gerekmez mi sana ey sîm-ber âşık?*

Garîbân içre zannım Mehmed ancak muktedir âha
O yalnız derde düşkündür, o yalnız teşnedir âha
Acâ'ibdir, esîr oldukça gûyâ müftehir, âha
*Ne pervâne durur bir şu'leye, ne şem' bir âha
Fuzûlî, sanma kim benzer sana âlemde her âşık!..*

Bilindiği gibi, Arap harfli Türk alfabesiyle yazılan klasik Türk edebiyatı metinlerinde noktalama işareti bulunmamaktadır; fakat 20. yüzyılda kaleme alınmış divanların bazılarında noktalama işaretlerinin kullanıldığı bilinmektedir (Gökçe, 2021, 723). Mehmet Turan Yarar'ın *Divan*'ı tetkik edildiğinde bu eserde noktalama işaretlerini kullandığı görülmektedir. Şu şiiri buna bir misaldir:

Bilirsın, dem bu demdir, gün bugündür
Yalan dünyâ yarım günlük düğündür
Elemden geç, ölümden kaç, safâ sür
Yalan dünyâ yarım günlük düğündür.

Ömür, sevdâ bahârından esen yel
 Niyetlen gel, çekip gitsin her engel
 Hemen gel sen melek yüzlüm, hemen gel
 Yalan dünyâ yarım günlük düğündür. (Yarar, 2002)

Şair, mahlas olarak Mehmet'i kullanmıştır. Bütün şiirlerinde mahlas kullanmayan şair, daha çok gazellerini kaleme alırken mahlasını kullanmıştır. Aşağıya alınmış şu gazelde şairin mahlası görülmektedir:

Baktım ki gönül boş yere cânânı unutmuş
 Cânân o derin gaflete isyânı unutmuş

Bir damla serâb uğruna çöllerde gezerken
 Rûhum kara yazğımdaki ummânı unutmuş

Beyhâde değil, gölgeye döndüyse vücûdum
 Almış beni benden o perî, cânı unutmuş

Bin türlü güzellikle donatmış onu Tanrı
 Bir noksamı kalsın diye îmânı unutmuş

Mecliste geçen gün o vefâsız anılınca
 Mehmet yedi yıl çektiği hicrânı unutmuş!..

Pek çok konuyu şiirlerinde ele alan şair, en çok beşerî aşk konusunu işlemiştir. Beşerî aşkı olanca sadeliği ve ihtişamı ile kaleme almıştır:

Göz gördü kızıl kaşları, hançer kana düştü
 Ben bir yana düştüm, yüreğim bir yana düştü

Her gün dağıtırken bakışın halka meserret
 Her sâniye ölmek ve dirilmek bana düştü
 Sessizce varıp göğsüne yaslandığım akşam
 Ten cennete yerleşti, cehennem cana düştü

Kaçtım ve uzak beldeler aştım ya bu kez de
 Cân ismini andıkça beden volkana düştü

Mehmet ki bugün doğrulamaz düştüğü yerden

Ey düşlerimin gerçeği, himmet sana düştü. (Yarar, 1983; Yarar, 1999, 85; Yarar, 17 Ağustos 2001; Yarar, 2006; Yarar, 2010; Yarar, 21 Ocak 2011)

Aşk olabilecek en sade bir surette işleyen şair aynı zamanda iyi bir münekkittir. Tenkit tarzında yazdığı şiirlere göz gezdirildiğinde dilinin zaman zaman oldukça keskinleştiği görülmektedir:

Ana rahminde siler soylu olan, küfle pası

Taya binmekle bey olmaz paşanın maskarası

Olur olmazlara beyhûde öğüt verme aman

Kömürün kendisi yanmazsa tükenmez karası!.. (Yarar, 2004; Yarar, 30 Temmuz 2004)

Bana it baytarı dermiş kereviz boylu Bekir

İ'tirâz yok, herifin sözleri bir gerçektir

Hastalansın da buyursun, yazayım bir reçete

Hapımın itlere te'sirini bizzat görecektir!.. (Yarar, 2018)

Kurdu aç bir kuzu, haksızlığı bir hak gördük

Kara ellerde utançtan kızaran ak gördük

Kişi yüksekte oturmakla yücelmez, belli

Yedi kat göklere çıkmış nice alçak gördük!.. (Yarar, 1991, 56)

Yeme rüşvet, çöpe at, sonra köpekler yedi say

Kadılar yuttu da löp löp, sana göstermedi say

Kaderin yırtıcı kaplan gibi saldırırsa da, sen

Onu bir küflü kepekten, kurutulmuş kedi say

Ne bağım oldu, ne bahçem diye içlenme sakın

Onu binlerce dönüm var da yemiş vermedi say

Yaşımız geçti, aman aynaya pek bakma hele

Sözde bakmış gibi davran, ne güzelsin dedi say

Dalarız Mehmed o saf uykuya, düşlerden uzak

Geri yat bir gün uyansan da sabâh ermedi say!..

Âdem babamızdan beri beyinde pası
 Echeller içer hırs ile rağbet sodası
 Âlemde bakarsın moda her yıl değişir
 Hâlâ sűrűyor bizde cehâlet modası!.. (Yarar, 15 Ekim 2004; Yarar, 2007)

Musluk suyu meyhâneye girmekle mey olmaz
 Buėday sapı yırtınsa yanık sesli ney olmaz
 Beyhűde, saraylarda, konaklarda salınmak
 Ser-mâyesi bed-mâye kokan eri bey olmaz!..

řair zaman zaman kendi nefis műcadelesini de řiirlerinde iřlemiřtir:
 Binlerce űlűmden hűner almıř biriyim ben
 Gam neřteriyim sanki elem zinciriyim ben
 Beyhűde deėil, fiskelemezssem kuřu, kurdu
 Kendiyle boğuşmaktan usanmış biriyim ben!.. (Yarar, 26 Mayıs 2006;
 Yarar, 2019)

Ne bir hayâle, ne sevdâya dalmak istiyorum
 Yalan ne varsa arınmak, boşalmak istiyorum
 Umutlarım bırakın, siz de gelmeyin ne olur
 Hayatta bir gece kendimle kalmak istiyorum. (Yarar, 1984)

Rint-zahit çekişmesi klasik řairlerimizin vazgeçemediėi mevzulardandır.
 Mehmet Turan Yarar da *Divan*'ında klasik şiirimizin temel konularından olan bu
 ekiřmeyi ele almıř, bir manada dar gűrűřlű zahiti alay konusu etmiřtir:

Mecliste kadeh çok, dileyen řiřeyi çeksin
 Biz mey çekelim, softalar endiřeyi çeksin
 Zâhit “kafa çekmez” diye beyhűde kınanmıř
 Hazrette ezelden kafa yoktur, neyi çeksin!.. (Yarar, 1990; Yarar, 1991, 57;
 Yarar, 1991; Yarar, 19 Mayıs 2006; Yarar, 1997)

Sevgilinin vefasızlığı, saki meyhane ve şair ilişkisi, devrandan şikâyet,
 dűnyanın faniliėi gibi klasik řiirimizin temel konuları Mehmet Turan Yarar
 tarafından da şiirlerinde iřlenmiřtir:

Ne gerek var ki varıp anlatalım hâlimizi
 O perî bilse de bilmezlenir ahvâlimizi
 Yűzű gűlsűn, gidelim uėruna kurbân olalım
 Acınır, bir gece rahmetle anar belki bizi!.. (Yarar, 2014)

Sâkî, gecikme tez gel aman, dem bizim değil
 Meyhâne hem bizim sayılır, hem bizim değil
 Er geç gelen geçer bu duraktan, konan göçer
 Mânen de maddeten de bu âlem bizim değil. (Yarar, 27 Nisan 2001; Yarar, 2001)

Şüphesiz benden yıkık, benden perîşân yok bugün
 Çünkü senden tatlı, senden nazlı cânân yok bugün
 Ey gönül, beyhûde feryâd etme bülbüller gibi
 Kuş dilinden anlayan Sultân Süleymân yok bugün!.. (Yarar, 2013)

Taş yüreklerde ışıksız bunalan bir sazdım
 Bahtımın sisli ser-encâmını kendim yazdım
 Bir garîbim, duru yağmur gölü yurdum nerde
 Dehri ben bunca kurak bilsem ayak basmazdım!.. (Yarar, 2001)

Yıllar ki, son getirdiği hasret değil midir
 Her bir bahârı güzden işâret değil midir
 Aldanmanın da hükmü yok, aldatmanın da yok
 Dünyâ ki bir yalandan ibâret değil midir!.. (Yarar, 28 Kasım 2003)

Mehmet Turan Yarar şiirinin en mühim hususiyetlerinden biri kullanılan dilin oldukça sade olmasıdır; fakat şair zaman zaman tamlamalardan oluşan - kendisinin genel üslûbuna göre biraz ağır sayılabilecek- bir dil de kullanmıştır. Aşağıdaki şiirler buna misal olarak verilebilir:

Dâğ-ı hasrettir gönül, dûzahtan irkilmez gider
 Gel ki, nâr-ı vaslı hâlâ sîneden silmez gider
 Tâ ezel, teşhîsi nâ-mümkün kılınmış derdime
 Bir devâ söyler hekim lîk illetin bilmez gider. (Yarar, 1950)

Sensin cefâ-perestim, sensin şifâ-nisârım
 Sevdân içimde merhem, hicrânın inkisârım
 Çıkmazda kaldı rûhum, sevsen de, sevmesen de
 Hasrette hâk-sârım, vuslatta nev-hisârım.

5. Şiirlerinden Örnekler⁴

[mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

Atlas deme, çoktan çürüyen cânımı çul say

Altın deme, aşkınla yanan kalbimi kül say

Allâh'a inancım da var ammâ, ne olursun

Allâh'ı seversen beni sen kendine kul say!..

Ankara 10 Aralık 2001 Pazartesi (Yarar, 25 Ocak 2002; Yarar, 2019)

[mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Bağrımda kaygısız gezen âvâre sen misin

Gezdikçe sızlayıp kanayan yare sen misin

Kurşun mudur geçen yüreğimden, adın mıdır

Her derdi çâresiz bırakan çâre sen misin?..

Ankara 28 Eylül 1972 Perşembe (Yarar, 16 Mayıs 1973)

[mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

Âhım yine tâ arşa varır, yâra ulaşmaz

Her gözyaşı ummânı gönül bendini aşmaz

Kahrolsa da aşk istemez idrâki olanlar

Ak gün dileyenler, karasevdâya bulaşmaz!..

Ankara 1 Mart 1997 Cumartesi (Yarar, 05 Mayıs 2006; Yarar, 2020)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Az gelirmiş medh için âşıkların Belkıs dese

Râm olurmuş her gören, sevdâyı aslâ bilmese

Cevr için râm oldu gönlüm ey perî-sîmâ sana

Lezzetinden ömrüm artar, hasretin eksilmese!..

Ankara 10 Temmuz 1948 Cumartesi (Yarar, 1951)

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Beni affet güzelim, gönlümün eylül çağıdır

Senin aşkın bana Ferhâd'ın aşılmaz dağıdır

⁴ Şairin edebî kişiliğini gösterebilmek için buraya alınan şiirlerin yazımında şairin kendi imlâsına sadık kalınmıştır.

Kerem'in gezdiği çölleri birikir cân evime
 Bu elem çölleri, Mecnûn ile derd ortağıdır.
 Ankara 30 Kasım 2000 Perşembe (Yarar, 2001)

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
 Cefâya karşı cevâbım vefâ demek ne güzel
 Vefâ dalında kızarmış kiraz yemek ne güzel
 Üzüntülerle didişmez muhabbet ehli olan
 Yürekte bin sızı varken gülümsemek ne güzel!..
 Ankara 28 Mayıs 2005 Cumartesi (Yarar, 01 Temmuz 2005)

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
 Dalında bülbülü ötmez gülün ne anlamı var
 Alev güzelliği bilmez külün ne anlamı var
 Dilinde yoksa o dilber, yanıp tutuşma gönül
 İçinde vâhası noksan çölün ne anlamı var!..
 Ankara 2 Eylül 2002 Pazartesi (Yarar, 2005)

[mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]
 Gel sîneme yaslan ki, yokuşlar düzü görsün
 Akşamlar ağarsın, geceler gün yüzü görsün
 Nûruyla çalım satmasın ufkumda doğarken
 Sen gölgeni göster de güneş gündüzü görsün!..
 Ankara 3 Kasım 2007 Cumartesi (Yarar, 2014)

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
 Gönül düşünceli sensiz, o eski hâlleri yok
 Nakışların yüzü solgun, bakışların ferî yok
 Güvendiğim yüce dağlar cayır cayır yanıyor
 Tutunduğum dala baktım, kırılmadık yeri yok!..
 Ankara 16 Ağustos 2000 Çarşamba (Yarar, 2002)

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
 Gülüşün, kupkuru çöllerde akan diz boyu su
 Bakışın, bağı yakılmışlara zezem kuyusu

Bana yâr olmadı, bağdaşmadı mevsimlerimiz
 Karakış bende süren, sende bahârın koyusu!..
 Ankara 16 Ocak 1998 Cuma (Yarar, 1999, 73; Yarar, 20 Nisan 2001)

[mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün]
 Gül yüzlü melek, bir gece teşrîf ile bezmi
 Eylüllere bir fasl-ı bahâr ekleyemez mi
 Sevdâlıya bin yıl sürececek bir gece olsa
 Fecrin gücü yetmez mi, seher bekleyemez mi?..
 Ankara 2 Ekim 2003 Perşembe (Yarar, 2004; Yarar, 2004)

[mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün]
 Hasmın ki felektir, gücü yetmiş biri var mı
 İdrâki olup derdi yük etmiş biri var mı
 Sırtındaki sonsuz ve gereksiz yükü indir
 Göster, gamı çekmekle tüketmiş biri var mı?
 İzmir 16 Kasım 1988 Çarşamba (Yarar, 1991, 71; Yarar, 2019)

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
 Ne olursun gülüm, aşkınla yarıştı yaramı
 Sızılardan koru, dermâna karıştı yaramı
 Beni güldürmedi her çâreye dargın bu gönül
 Hele gel bir gece merhemle barıştı yaramı.
 Ankara 29 Temmuz 2003 Salı (Yarar, 2004)

[mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün]
 Ey gözlerinin rengini deryâdan alan kız
 Âşıkları deryâ boyu bir derde salan kız
 Her mihnete rağmen sona ermez benim aşkım
 Ey kendi giden, gözleri gönlümde kalan kız.
 Ankara 9 Kasım 2001 Cuma (Yarar, 2002; Yarar, 2003)

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]
 Gönül bahçemde sen yoksan, bacam tütmez, gecem bitmez
 Sesin rûhumda çağlarken, güzellikler gelir, gitmez

Çölüm gülzâra dönmüştür, o zâvil şarkıdan sonra
Sel ağlatmaz, dil âh etmez, tel inletmez, yel incitmez.
Ankara 14 Nisan 2004 Çarşamba

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Güzelim, zehre gerek yok, bana yettin bu gece
Büyütüp derdimi, dermânı tükettin bu gece
Acı sözler ve sitemlerle kuruttun kanımı
Yaşamak zevkini sırtımda yük ettin bu gece!..
Ankara 7 Mart 1996 Perşembe (Yarar, 1999, 70; Yarar, 16 Şubat 2001;
Yarar, 2009; Yarar, 11 Haziran 2010)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Hangi deryâlarda yüzdük, taşmayan bilmez bizi
Evc-i şevkinden bu aşkın, aşmayan bilmez bizi
Arşa yükseldiyse anlar derdimizden bir tabîb
Hakk'a Cebrâil kadar yaklaşmayan bilmez bizi!..
Ankara, 9 Haziran 1996 Pazar (Yarar, 1999, 121; Yarar, 1996; Yarar, 12
Temmuz 2002; Yarar, 2003; Yarar, 2009, 259)

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]
Ne sünbülden nasîb aldım, ne bir gülden, ne gülşenden
Yakıp yıktın, harâb ettin, ne istersin felek benden
Yürek bir kor, tahammül zor, ölüm ni'met, ecel ehven
Ya imhâ et, ya ihyâ et, ricâ benden, kerem senden.
Ankara 20 Mayıs 1999 Perşembe

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Sana verdim bu gönül tahtını, dem sür diyerek
Sana verdim çölü, al cennete döndür diyerek
Beni yangın yeri hâlinde yaratmış Yaradan
Seni deryâya çevirmiş, bunu söndür diyerek.
Ankara 1 Haziran 1996 Cumartesi (Yarar, 16 Ekim 1998; Yarar, 1999, 71;
Yarar, 2000; Yarar, 23 Mart 2001; Yarar, 2007; Yarar, 2008; Satoğlu, 2004,
162; Yarar, 2009, 2/1203)

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Seni sorsam, diyecekler ki sedefden aya eş
Aya pek benzemiyor al yanağın, bence güneş
Kara görmekse merâmın hele gel bahtımı sor
Yara görmekse murâdın, kanayan kalbimideş.

Ankara 25 Mayıs 1997 Pazar (Yarar, 1999, 97; Yarar, 30 Kasım 2001)

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Sen olmasan, kara bahtım bütün cihâna küser
Seninle baş başa kalsam, felek selâmı keser
Cefâ yürütmede sâyende şimdi saltanatı
Vefâ dedikleri şâhın yerinde yeller eser!..

Ankara 16 Nisan 1997 Çarşamba (Yarar, 1999, 101; Yarar, 04 Ocak 2002; Yarar, 2009, 262)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Yandı ten cânân elinden, cânâna hâcet kalmadı
Derdi hem-derd eyledim, dermâna hâcet kalmadı
Ol perî imdâda ister gelsin, ister gelmesin
Gitti elden mülk-i dil, sultâna hâcet kalmadı.

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Yine sînemden uçurdum o melek yüzlü kuşu
Bana derd oldu gidip ellere dermân oluşu
Kulu olsam yücelir, kulluğu devlet sayarım
O perî yoksa esâret bilirim kurtuluşu.

Ankara 10 Mart 1998 Salı (Yarar, 1999, 80; Yarar, 15 Haziran 2001)

Körün Görsem Dedikleri

[8'li hece]

Ne yapıyor dilin balda
Ettiğini göster hele
O bülbülün hangi dalda
Öttüğünü göster hele!..

Eline bir kalem al da
 Duygu denizine dal da
 Her gerçeğin bir masalda
 Bittiğini göster hele!..

Anlat sonunu yaprağın
 Yunus'un, o yüce dağın
 Bize bir avuç toprağın
 Yettiğini göster hele!..

Ayvalık 14 Temmuz 1991 Pazar (Yarar, 1991; Yarar, 1999, 13; Yarar, 08 Ekim 1999; Yarar, 2000)

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
 Bir melek çehreli dün verdi de rindâna şeref
 Gelişinden yine kesbeyledi meyhâne şeref

Yürüyen kendi değil mihr-i zarâfet sandım
 Geldi meclisteki iz'ân ile irfâna şeref

Ayın on dördü eğilmiş gibi gül yaprağına
 Aksi vurdukça alır hâsılı peymâne şeref

O civânın, gülüp işveyle rakîbân içre
 Bize bir atf-ı nazar kılması ammâ ne şeref

Boşa gitmez bana yâr etse eziyyet hattâ
 Kazanır cevri ü cefâdan dil-i dîvâne şeref

Girdi lâkin salınıp baht-ı siyâhım içine
 Vurdu bir şevk-ı ilâhî gibi cânâna şeref

Yine Mehmed beni övmüş diye söylense, yeri
 Dağıtır bâzı gönül şem'ine pervâne şeref!..
 Ankara 12 Ekim 1958 Pazar

[mefâ`ilün fe`ilâtün mefâ`ilün fe`ilün]
 Bu sevgi bir acı düştür ki, hâba sığdıramam
 Bu kanlı gerçeği hattâ serâba sığdıramam

Sorulmasın bana, sevdâ nedir, belâsı nedir
 O yolda bir sözü bin bir kitâba sığdıramam

Nedir bu çektiğim uçsuz bucaksız işkence
 Azâba sığdıramam, ıztırâba sığdıramam

Nedir bu gam ki, yetersiz kalır bütün sayılar
 Nedir bu girye ki, hâlâ hesâba sığdıramam

Aşar karanlığın aydan, taşar denizlerden
 Ne söylesem sana Mehmed, hitâba sığdıramam.
 İzmir 17 Eylül 1985 Salı

[fâ`ilâtün fâ`ilâtün fâ`ilâtün fâ`ilün]
 Doldurup sevgiyle cân isminde bir mînâyı hep
 En susuz demlerde içtim, en derin ma'nâyı hep

Cânı aydınlattı ma'nâ, ben yitirdim kendimi
 Buldum ammâ böyle kayboldukça Mevlânâ'yı hep

Kahra katlanmak için, tek çâre bulmakmış onu
 Cehli ilm eyler imiş, dâna kılıp ednâyı hep

Eskiden hasretti nîsân içre gönlüm yaprağa
 Koklar oldum şimdi her mevsim gül-i ra'nâyı hep

Uçtu gam deryâsı, dümdüz oldu mihnet dağları
 Vecde gelmiş yoksa İsrâfil mi üfler nâyı hep

Bir İlâhî ölçüdür, dîvânelik zannetmeyin
Bir kabûl etmek ale'l-âdeyle müstesnâyı hep

Dinle Mehmed, hasta, sağlam, soylu, soysuz, yaşlı, genç
Hû çekenler terk edermiş âhı, vâhı, vâyı hep.
Konya 23 Kasım 1965 Salı (Önder, 1973)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
El-amân eyler tabîb, inler elimden çâre vâh
Derde düştün gittin ey dermân, yandın nâra vâh

Sızlanırmışsın işittim, çok üzüldüm doğrusu
Dilde mihmân oldun ammâ yaralandın yara vâh

Bir cehennemdir dimâğım, kalbim od, âhım alev
Bende ârâm eyleyen efgâna vâh, efkâra vâh

İş midir ta'n eylemek dûzah deyûben dûzahı
Yandığım ta'n eyleyip ta'n isteyen ağyâra vâh

Geldi lâkin pek peşimân oldu haşmetlü keder
Bir belâdır bende durmak, benzer âteş-zâra vâh

Parçalanmış yâr için, bir parça himmat görmemiş
Târ u mâr olmuş nihâyet sîne-i sad-pâre vâh

Bulmayınca Mehmed içmekten dahî hiçbir şifâ
Böyle haclinden kızarmış câm-ı âteş-bâre vâh.
Eskişehir 16 Aralık 1957 Pazartesi

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Ey perî-rû, vasl-ı müstesnâyı te'hîr eyleme
Yılda bir gün bezmi tenvîr eyle, tedbîr eyleme

Gerçi mecnûn oldum ammâ iftirâkıdır bağım
Bûy-i zülfün gönderip tekrâr zencîr eyleme

Hüsnün aşkımdan tecellî etti cânâ, sen onu
Yâra teslîm et amân ağyâra teşhîr eyleme

Bir deniz aşkı ki yüz bin aşk eder tek damlası
Bir minik sevdâ deyip sevdâmı tahkîr eyleme

Bir vefâsızdan kalan tek hâtırâdır ey tabîb
Terk olunmaktan kırılmış kalbi ta'mîr eyleme

Bilgin olsun ey ecel, cân içre cânım var benim
Cânı al ammâ sakın cân içre te'sîr eyleme

Nazmeder zannım Nedîm ancak bu gûnâ bir gazel
Mehmedâ, yârânı bundan fazla teshîr eyleme!..
Ankara 29 Nisan 1975 Salı

[mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün]
Feryâd ederim, yâr-ı melek-hû ele geçmez
Geçmez ele ol gözleri âhû, ele geçmez

Şefkatle sarıp koklamadan hâke düşürdüm
Kan ağlar içim, dest-i semen-bû ele geçmez

Bir kendi yetim koydu beni, bir de hayâli
Etsem de hayâl, ahter-i arzû ele geçmez

Ey çîle çekenler, tükürün baht-ı siyâha
Yıllar biter ammâ o zaman tû ele geçmez

Rindân-ı fenâ ardına düşmek de geç oldu
Dergâh yıkık, nây kırık, hû ele geçmez

Bir ben bilirim bir kere görsem ne yapardım
Tâlih diye andıkları câdû ele geçmez

Mehmed, çekelim câmı ki, tam isteğe uygun
Bir başka sefer zehr ile memlû ele geçmez.
Eskişehir - 22 Aralık 1957 Pazar (Yarar, 2005)

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Gel bu akşam yine meyhânede iftâr edelim
Bize kâfir diyenin dînini inkâr edelim

Affa âmilse eğer tövbeyi tekrâr etmek
Yeni bir tövbe için bâdeyi tekrâr edelim

Hele idrâki atıp çöplüğe, âteş kabını
Dolu peymâne sayıp içmede isrâr edelim

Ahd ü peymân ü vefâ öldü, şarâb ölmedi ya
Bûy ü reng-i mey için terk-i reh-i yâr edelim

Soyunup şöyle ser-â-pâ, dökünüp câm-ı Cem'i
Zâhidin zıddına her uzvu günahkâr edelim

Kişi içmekle beden harcına can katmış olur
Çökmeden hâne-i dil-hasteyi îmar edelim

Kimse ta'mîre akıl erdiremez mâdemki
Kalbe sâkî-i safâ-perveri mi'mâr edelim

Ne çeker, ehl-i riyâdan çeker âşık Mehmed
O perîşânı vefa semtine, muhtâr edelim!..
Ankara 14 Nisan 1975 Pazartesi

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
 Git ecel, ben sana vermem ki, bu ten yâra gerek
 Yârı hep yeğ tutarım, var mıdır inkâra gerek

Göz alır girye verir, âh alır, âh verir
 Bende her kâr o kazanç âşıkı tüccâra gerek

Yermez idrâki olanlar, ona düşkünlüğümü
 Ay doğar leyle gerektir, gül açar hâra gerek

Seni sevdim dedim, aldırmadı, el çektim o dem
 Gördüm ızhâra fakat görmedim ısrâra gerek

Ne o Mehmet'siz eder gerçi ne Mehmet onsuz
 Goncalar bülbüle, bülbül sesi gülzâra gerek.
 İzmir 11 Kasım 1983 Cuma

[mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]
 Göster ki yüzün, leyl ü kamer diz dize gelsin
 Emdir ki lebin, zehr ü şeker diz dize gelsin

Bir tatlı tebessümle ışıt bahtımı gel de
 Yat sîneme, neş'eyle keder diz dize gelsin

Duydum kölen olmuş bütün akşamları arzın
 Emreyle aman, şâm u seher diz dize gelsin

Vuslat bizi kandırmadı mâdemki geçende
 Her zerremiz ey meh bu sefer diz dize gelsin

Aç göğsünü, aç koynunu, aç kalbini ey gül
 Tâ şöyle müessirle eser diz dize gelsin

Mehmed, senin ifrit dediğin çok aramızda
Nâ-merd ile hem-derd meğr diz dize gelsin.
Yeniceköy 17 Aralık 1954 Cuma

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]
Güneş gülümsemek ister ya hâli yok sanırım
Biraz bakışları yorgun, mecâli yok sanırım

Sus ey gönül kuşu, beyhûde ötme, güz geldi
Yürekte başka bahâr ihtimâli yok sanırım

Ayrırdı bahçeyi gülden, bahârı bülbülden
Hazânı öldürebilsem, vebâli yok sanırım

Kerem yanıp göğe anlattı, Aslı yeryüzüne
Cihânda bendeki aşkın misâli yok sanırım

Buyurdu düşlere lütfen göründü sevdiğimiziz
Dilinde va'di var ammâ visâli yok sanırım

Seven göçer, sevilenler geçip gider Mehmet
Bu yerde sevginin ancak zevâli yok sanırım.
İzmir 1 Eylül 1982 Çarşamba

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]
Hele gam çekme gönül, gam da geçer, dem de geçer
Yaran er geç kapanır, minnet-i merhem de geçer

Böyle bir köprü hayât, altı da yol, üstü de yol
İtle âdem de geçer, zehr ile zezem de geçer

Ölürüm gün gelir, ağlar bana Defne'm, Derin'im
Onların âh ederek tuttuğu mâtem de geçer

Sâde kel başlara çarpar bu kabak zannederiz
Oysa kâkül de geçer, zülf ile perçem de geçer

Koklayan kokladı, sen hârına düştün Mehmet
Yanma hiç, gül de geçer, gülşen-i âlem de geçer.
Urla/Zeytinalan köyü, 25 Temmuz 1981 Cumartesi

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Kim ki hüsnün andırır, cânâ, esîr eyler beni
Kim ki aşkımdan bilir, uşşâka mîr eyler beni
Bakmıyorsan gam değil çeşmân-ı bâ-dâdınla çün
Eskiden bir kez görülmek, müftehîr eyler beni

Cevrin artırdıkça sen, cân içre yer verdim sana
Gadre dûçâr olmak, ey meh dâd-gîr eyler beni

Böyle her dem yaş döküp sızlandığım ta'n eyleme
Giryeler akmazsa deryâ-yı kebîr eyler beni

Genc-i aşkından değer almış gönül tek servetim
Çalma gönlüm kim bu sirkat pek fakîr eyler beni

Gelme artık, nâr-ı hasret işlesin her zerreme
Münteşîr oldukça âteş, muktedîr eyler beni

Mehmedâ, yersiz değil cân verdiğin tedrîc ile
Her ne duysam müttefik-i müntehîr eyler beni.
Eskişehir/Mahmudiye-12 Mayıs 1954 (Yarar, 1956)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Köhne dehrin köhne dükkânında kâr etmek de güç
Gizlesen artar zarârın, âşikâr etmek de güç

Gülmek istersin sebep yok, ağlasan âlem güler
Şöyle bir cân ü gönülden âh ü zâr etmek de güç

İstedim yıllarca kendimden kaçıp kurtulmayı
Bir çelikten mahbesim, benden firâr etmek de güç

Yazgımızdan sıyrılıp gitmek de bir emr-i muhâl
Terk-i yâr etmek de güç, terk-i diyâr etmek de güç

Bir düzensiz beste gûyâ sözlerin baştan başa
Mehmedâ, şî'rinle, heyhât, iftihâr etmek de güç.

Urla 23 Temmuz 1981 Perşembe (Yarar, 1999, 121; Yarar, 12 Temmuz 2002; Yarar, 2003)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
Nev-nihâlim, pek yaraşmış güllü dîbâlar sana
Bâğ-bân olsun efendim rind-i şeydâlar sana

Cümle âşıklar perestiş-kârın olmuş, az gelir
Az gelir cânım efendim cümle sevdalar sana

Ben senin cismin görüp Mecnûn'a döndüm, çok mudur
Bend olur hattâ hayâlin görse Leylâ'lar sana

Dâimî mihmânı oldun sen bu akşam uykumun
Bahçedir seyrân için zannımca rü'yâlar sana

Gözlerim dolmuş görür dünyâyı çeşmânınla geh
Toplanır bir anda geh sessizce dünyâlar sana

Hayret ey Mehmed, nasıl âteş kesilmez her duyan
Bir kez âh etsen dayanmaz bil ki sahrâlar sana.
Mahmudiye 9 Nisan 1954 Cuma

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]
N'eyleyim şimden geri Hak dâda gelmiş gelmemiş
Yâ meserretler dil-i nâ-şâda gelmiş gelmemiş

Cevri makbûlümdür ol mâhın, keremdir mihneti
Pek değişmez, ahterân imdâda gelmiş gelmemiş

Va'd edip va'din unutmak bî-vefânın hasleti
Ol sebepten farkı yoktur va'de gelmiş gelmemiş

Gün geçer, ömrüm geçer, geçmez hayâlinden gözüm
Kim sorar hâlâ civânım yâda gelmiş gelmemiş

Mey gerekmez bir güzel bezminde ser-mest olmaya
Anlamaz âşık o demler, bâde gelmiş gelmemiş

Öyle mestim, öyle bî-idrâkim, artık anlamam
Şîşe dolmuş dolmamış, üftâde gelmiş gelmemiş

Hâra düştüm ya, unuttum özge derd ü mihneti
Birdir ey Mehmed, o gül âzâda gelmiş gelmemiş!..
İzmir 10 Ocak 1983 Cumartesi

[mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün]

Sen gel de üzüm gözlü güzel, bâdeyi boş ko

Sen şâhı getir bezmime, şeh-zâdeyi boş ko

Gündüz de buyur gel, gece gel, çağrı gözetme

Teşrîfe devâm et meleşim, va'deyi boş ko

Eflâtun etek, pembe yelek, hâreli gömlek

Bin renge bürün böyle bugün, sâdeyi boş ko

Kânûn-i muhabbet bu, tekellûf yakışır mı

Sil fıkrayı geç, bendi bırak, maddeyi boş ko

Esmerden usandınsa, bırak başkası alsın

Çek sîneye sen kumralı, müsveddeyi boş ko

Her ânını zehretme sakın, akla uyup da
Âlem delilik derse desin, her şeyi boş ko

Mehmet, şaki hep böyle, güzellikleri anlat
Çirkinliğe yüz verme, alelâdeyi boş ko.

Adana 4 Nisan 1947 Cuma, Urla 6 Ağustos 1980 Çarşamba (eklemeler)

[mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün]

Taşım yine aşkınla, bu tenler bana yetmez
Bin parçaya bölsem bile benler bana yetmez

Çatlar gibi özlemle bütün varlığım artık
Tez gel, daha tez gel ki, hemenler bana yetmez

Özgürlüğün üstünden uzan gel geleceksen
Sözlüklere tutsak egemenler bana yetmez

Zincirleri kır, sevgiyi kurtar sınırından
Göller yetişir çöllere, senler bana yetmez

Göklerden uzak bir yolu aşmak dilerim hep
Dünyâdaki Çin'ler ve Yemen'ler bana yetmez

Bir özge Nedîm aşkına düştüm yine Mehmet
Tersâ-beçeler, serv-i semenler bana yetmez!..
İzmir 13 Eylül 1982 Pazartesi (Yarar, 1983; Yarar, 1991, 42)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Yâre pes, ağıyâre pes, hem-râza pes, hem-derde pes
Merdi nâ-merd eyleyen bu tâli'-i nâ-merde pes

Sevdim ammâ, anladım ki, sevmemek lâzım seni
İşte geldim, dilde istiğfâr efendim, serde pes

Bezmi teşrîfin yakındır gâlibâ, ey mehlika
El-amân ellerde hâzır, muntazır dillerde pes

Pes civânım, pes demekten elde bir pes kalmadı
Bir suâl etsem, aceb kimler satar, yâ nerde pes

Vasla meylin var mı yâhud yok mu hâlâ bellisiz
Yüz tahammül, bin tahammül, olsun artık bir de pes

Kullanılmaktan tedirgin düştü her gün her gece
Haklıdır mazlûmu da'vâ etse ger mahşerde pes

Şiddet-i âhınla Mehmed, çıktı ammâ göklere
Yağdı yağmur oldu ansız, bir de baktım yerde pes.
Ankara 14 Mart 1959 Cumartesi

[mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]
Yokmuş vefâ denen yiğidin aslı faslı da
Leylâ da bilmiyor necidir, kimdir, Aslı da

Binlerce kenti gezdi de hâlâ unutmadı
Hâlâ gönül o gözleri mâvî Sivaslıda

Ondan görüp güzelliği Hak saçtı her yana
Gözler güler Mısırlıda, dişlerse Faslıda

Bilmem nasıl yapar o güzel, kaş çatıp güler
Bilmem nasıl yaşar yüreğim şen de, yaşlı da

Sâdik bilip sarıl yine Mehmet cefâya sen
Yokmuş vefâ denen yiğidin aslı faslı da!..
Urla 26 Kasım 1981 Perşembe

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ođlu yaprak, anne bir Tûbâ dalı
Şöyle baktım, kendi çiğdem, ben çalı
Kulda yüz bin türlü haslet varsa da
Bence yoktur annelikten kutsalı.

Ankara 17 Mayıs 2007 Perşembe (Yarar, 30 Kasım 2007; Yarar, 2009; Yarar, 2009)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Parmağım felç, ok kırılmış, yay da yok
Kısrak ölmüş, beygir ölmüş, tay da yok
Hey gönül, beyhûde yardım bekleme
Fayda yok zâlim felekten, fayda yok!..
Ankara 22 Ekim 2006 Pazar

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Sorma hiç dünyâ nedir, devran nedir
Aslı var zannettiğın efsânedir
Bellidir yol, dik de var, düzlük de var
Son durak hep bildiğın toprak sedir!..
Ankara 14 Ekim 2006 Cumartesi (Yarar, 2007)

Yayımlanmış Dörtlükler

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Çözüp dilindeki bin bir boğumlu kör düğümü
N'olur, yaşat bana gel gözlerinde gördüğümü
Bu son susuzluğa yetmez gürül gürül bakışın
Usulca okşa gönül gergefiyle ördüğümü!..
Ankara 28 Ekim 1999 Perşembe

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Gönülle bir yola çıktık, devâmı belli değil
Sonunda dert mi nasîbim, devâ mı, belli değil
Bir eski beste bu sevdâ, kesik kesik çalınır

Tamâmı belli değil pek, makamı belli değil!..

Ankara 7 Ocak 1959 Cuma

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

İşık derdiyle bülbül sen, karanlıklarda ağlarsın

O gül bağrında boy versin, güneş yükselmesin varsın

Sabâ, cânân ilinden cânâ ses yok mu, selâm yok mu

O yönden bir haber gelsin de bayram gelmesin varsın.

İzmir 5 Eylül 1987 Cumartesi

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Sanırım sende şu katmer gülün en düzgün eşi

Sarı yıldızlar, elâ gözlerinin binde beşi

İşığımdan kamaşır gözleriniz der, kasılır

Güzelim, gölgeni göster de utandır güneşi.

Ankara 16 Eylül 2005 Cuma

[mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün]

Sevdâ çölü gönlümde elem körfezi bomboş

Hasretle barıştım, kara bahtımla aram hoş

Bağrımdaki hicrâna gülen bülbülü dinle

Bayram yeri görmekse murâdın bana gel, koş.

Ankara 25 Şubat 1998 Çarşamba

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Yaramız çok, bize meyhâne ki merhem yeridir

İçer ağlar güleriz, zehr ile zezem yeridir

Nice aklar karalar kaplı şu fânî dünyâ

Size bayram yeridir, kurbanda mâtem yeridir!..

Soma 12 Mayıs 1993 Çarşamba

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Bende gamdan, giryeden ma'dâ mahâret görmedim

Ben kadar dil-haste vü dûçâr-ı hasret görmesim

Sevmeden kurtulmadım, sevdim sa'âdet görmedim

Gaflet ettim, aşkı gafletten ibâret görmedim
Hâsılı, var olduğum aslâ isâbet görmedim.

Görmedim hazdan, devâdan, kâmdan emmâre ben
Derdi hem-derd eyledim, hüsrânı kıldım çâre ben
Bir teverrüm şekli, bir timsâl-i düzeh-pâre ben
Kemlik isnâd eylemem, Allah için ağyâre ben
Kendi gönlümden beter elden ihânet görmedim.

Ben yorulmuş, ben yıkılmış, ben ışıksız, ben kara
Ben sebepsiz bir musîbet, ben sebepsiz bir yara
Tanrı'dan bir damla şenlik bekledim, düştüm dara
Bunca gezdim, bunca gördüm, tab'a yâr olmazlara
Tâbi' olmaktan fecî tarz-ı felâket görmedim.

Bende oldum hâra, gül görsün deyû, kâr olmadı
Yaralandım, örselendim, onda efkâr olmadı
Kimse âhımdan, figânımdan haber-dâr olmadı
Her ne tedbîr eyledim takdîre mazhâr olmadı
En nihâyet çâre vü tedbîre hâcet görmedim.

Olmamış gönlümce bir sahrâ-yi âteş Kerbelâ
Bende ahzân ibtilâ, âteş-perestî ibtilâ
Tâ ezelden bahtıma olmuş belâlar mübtelâ
Nâr-ı hicrânım belâ, aşkım belâ, ismim belâ
Böyle sevdâ duymadım ben, böyle Mehmet görmedim.
Ankara 18 Mart 1957 Pazartes (Yarar, 1957)

Muhammes

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

Bilir mi bülbüle sorsam, bu âhın aslı nedir
Sesinde gün batıyorken, sabâhın aslı nedir
Visâle saklı sevâbın, günâhın aslı nedir
Gönül verip tapınan kim, ilâhın aslı nedir
Eğil gecem, eğil anlat, siyâhın aslı nedir?..

هكمت - Hikmet - حکمت

HİKMET - Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]

YIL 12, SAYI 24, BAHAR 2026

ISSN: 2458 - 8636

İliklerimdeki yangın, gözümde bin yaştı
 Ömür boyunca birikmişti, ansızın taşıtı
 Yürek daraldı kederden, keder uzaklaştı
 Neden karanlığı bahtım seninle paylaştı
 Eğil gecem, eğil anlat, siyâhın aslı nedir?..

Serinliğinde o servin, huzûru bulmuşken,
 Yolunda bir kuru yaprak, dalında bir kuşken
 Kanatlarım koparılmış, yenip yutulmuşken
 Ve gölgesinde sevinçten dilim tutulmuşken
 Eğil gecem, eğil anlat, siyâhın aslı nedir?..

En eski beste muhabbet, makamı belli değil
 Sonunda dert mi nasîbim, devâ mı belli değil
 Apar topar geçen ömrün devâmı belli değil
 Dilin kelâmı karanlık, selâmı belli değil
 Eğil gecem, eğil anlat, siyâhın aslı nedir?..
 Ankara 8 Mart 1979 Perşembe

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün]
 Bilir sâkî benim derdim nedendir
 Halâsım neşve-i peymânedendir
 Helâkim hançer-ebrû, tîğ-bedendir
 Halâsım neşve-i peymânedendir.

Sen olmazsan nedir bilmem kemâlim
 Kıl imdâdın yetiş ey meh-cemâlim
 Lebinden içse kanmaz teşne-hâlim
 Halâsım neşve-i peymânedendir.

Sarıl boynumca, rûhum zevke dalsın
 Başın tâ haşre dek sînemde kalsın
 Kadehler çınlasın, dolsun, boşalsın
 Halâsım neşve-i peymânedendir.

Usanmaz bî-nevâ Mehmed elemden
 Hazer kılmaz gönül bin velvelemden
 Meserret bulduğum sahbâ-yi Cem'den
 Halâsım neşve-i peymânedendir.
 Ankara 11 Temmuz 1948 Pazar

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]
 Devâ gelmez, belâ gitmez, tesellî âha kalmıştır
 Kulun hükmünden el çektim, karâr Allâh'a kalmıştır
 Hayâlinden de hoşnûdum, o yârin kendisinden de
 Bu yüzden bence fark etmez, ha gitmiştir, ha kalmıştır.

Apansız bir felâkettten karanlık bastı son demde
 Yürek yorgun, dilek suskun, bütün düşler yıkık hem de
 Bütün varlar yok olmuşken cefâ sahrâsı gövdemde
 Gönül derler bu sahrâdan susuz bir vâha kalmıştır.

İzmir 16 Aralık 1985 Pazartesi (Yarar, 1991, 47; Yarar, 1990; Yarar, 1991;
 Yarar, 1997; Yarar, 1999, 128; Yarar, 2000; Yarar, 30 Ağustos 2002; Yarar,
 2009, 377)

Muhammes

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]
 Devir devir ki, hayret et, gönül gözüyle bak da bir
 Eşitlik üzre çehremiz, sakal da bir, kulak da bir
 Bilen de bilmeyen de bir, zekî de bir, salak da bir
 Söven de bir, sayan da bir, bütün de bir, ulak da bir
 Öküz de bir, böcek de bir, sinek de bir, malak da bir

Anam da yok, babam da yok deyip yakınma hiç bana
 Gül, oyna varsa bir dayın, güven rezilse ablana
 Kusûrun olsa bin kûsûr, üzülme, iltimas ana
 Koşup açınca hırsa yol, bakan da göz yumar sana
 Körün gözünde kör de bir, topal da bir, çolak da bir.

Gülümsedikçe fitnemiz, ödüllendir fesâdımız
 Ümîdimiz tutuşmadan, kül oldu îtimâdımız
 Ve bir avuntu vermiyor, geçen zamânı yâdımız
 Bıçak mı yoksa ip midir, sorulmasın murâdımız
 Boğulmak isteyen için, deniz de bir, yalak da bir.

Tükendi ilkbaharla yaz, gezinti şimdi güzdedir
 Ayaklarım sürüklenir, adımlarım pürüzdedir
 Başım ki başka yöndedir, düşüm ki başka yüzdendir
 Gözün ne yoldadır bugün, ne izdedir, ne düzdedir
 İniş de bir, yokuş da bir, yakın da bir, uzak da bir.

Varın deyin ki, Mehmed'in kırılmasın metâneti
 Biter cihânda her keder, biçen biçer felâketi
 Eden sonunda halk eder sıkıntıdan selâmeti
 O gün varınca çöplüğe, gıdâmızın nihâyeti
 Çiçekle çiğbörek de bir, soğanla sarmısak da bir.
 Urla/Zeytinalan köyü, 18 Eylül 1981 Cuma

Gözü Tokluk
 [müstef' ilâtün]
 Dünyâma kıysan
 Derdin adıysan
 Sen okşadıysan
 Merhem gerekmez.

Sensin mekânım
 Sen âşiyânım
 Sensiz a cânım
 Âlem gerekmez.

Evvelce hiçtim
 Bir hulle biçtim
 Kevserden içtim
 Zemez gerekmez.

Bir bâğa girdik
Bozduk, bitirdik
Bin yıl yitirdik
Bir dem gerekmez.

Sevdâyı tattık
Deryâya battık
Girdâba çattık
Meltem gerekmez.

Vaslınla gülsem
Bin yıl üzülsem
Uğrunda ölsem
Mâtem gerekmez.

Umdum vefâyı
Gördüm cefâyı
Artık safâyı
Sürmem gerekmez.

Bin cân adarsın
Gökler kadarsın
Her yerde varsın
Görmem gerekmez.
Ankara: 11 Ekim 1996 Cuma

[müstef' ilün müstef' ilün]
Dünyâya bak, dünden kalan
Gerçek denen birçok yalan
En doğru iş yapmaktadır
Ney üfleyen, tanbur çalan.

Rahmet yağar, buzlar erir
Her derde Hak bir son verir
Elbet gelip yol gösterir

Ney üfleyen, tanbur çalan.

Ankara 11 Nisan 2001 Çarşamba (Yarar, 2002)

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ey tabîbim, gel bahâr et güldürüp kış gönlümü

Rûhu sar, sevginle devleştir kısalmış gönlümü

Tâ yürekten bir tesellî ver, uyut göğsünde gel

Uyku bilmez bahtı almış, derde salmış gönlümü.

Gözlerin masmâvi deryâlardan enfestir bugün

Reng-i dilden saçtığım bir muhteşem sestir bugün

Ûdu al, nikrîze yol göster, sabâ estir bugün

Lâle-zâr et bir sınırsız çölde kalmış gönlümü.

Ankara 12 Nisan 1998 Pazar

[mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Sensiz gönül şikâyete yeltense hâli yok

Bülbül ne yapsa gülde bahâr ihtimâli yok

Kurtarmış ol, yetiş beni öldür, vebâli yok

Bülbül ne yapsa gülde bahâr ihtimâli yok.

Kış geldi çattı, yağmada kar sisli saçlara

Dağlar kapansa kaç para, yol verse kaç para

Bülbül umutla baksa da yorgun yamaçlara

Bülbül ne yapsa gülde bahâr ihtimâli yok.

İzmir 30 Aralık 1983 Cuma

[müfte'ilün mef'ûlün]

Şimdi bahar gönlümde

Çünkü o yâr gönlümde

Yâra diyâr oldukça

Gam ne arar gönlümde?

Sevgilim, erken gitme

Gel gün aşarken gitme

Eksiği yok bir aşkı
Sende yaşarken gitme.

Sen ne güzelsin böyle
Ömre bedelsin böyle
Şarkımı her geldikçe
Böyle yürekten söyle.

Ankara 12 Nisan 1996 Cuma (Yarar, 1999, 33; Yarar, 09 Haziran 2000; Yarar, 2000)

Sonuç

Mehmet Turan Yarar, tek bir vezinle yazmanın zamanla şairi kısır bir döngüye sokacağını ve şiire göre bir biçim uygulamak gerektiğine inanan bir şairdir. Bu düşünceyle sanata yaklaşan şair için musiki her zaman bir ilham kaynağı olmuştur. Pek çok eserin güftekarlığını da yapmış olması geleneksel kültürümüzün devamı açısından kıymetlidir.

Şairin babasının kütüphanesi oldukça geniştir. Bu kitapların içinde klasik divanlar da yer almaktadır. Bu eserleri inceleme fırsatını yakalayan Mehmet Turan Yarar'ın divan şiiri zevki çocukluk yaşlarında başlamıştır. Bu ilgi, henüz orta üçüncü sınıfta iken aruz vezniyle şiir yazmasını sağlayacak kadar geniştir. Şairin öğretmenleri arasında, son dönemin büyük şairlerinden Arif Nihat Asya'nın olması onun edebî şahsiyetini teşekkül ettiren mühim noktalardandır. Zira Arif Nihat Asya sadece bir öğretmen değil aynı zamanda *Divançe* sahibi bir şairdir. Arif Nihat Asya'nın Mehmet Turan Yarar'a şairlik bakımından öncülük ettiği de görülmektedir. Zengin kütüphanesi olan bir evde doğması, şair bir hocasının olması onun çok yönlü yetişmesi için uygun bir zemin oluşturmuştur.

Şiir ve musikiye olan ilgisi onu daima güzel eserler vermeye iten önemli amillerden olmuştur. Pek çok eseri bulunan Mehmet Turan Yarar'ın en mühim eserlerinden biri *Divan*'ıdır. Sağlığında eserini neşretme imkânı bulamayan şairin *Divan*'ı 1826 sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde hem aruz ve hece ölçüsüyle hem de serbest tarza yazdığı şiirler bulunmaktadır. Şair, bu makalede tetkik ettiğimiz eserinde -tamlamalardan oluşan az sayıda şiiri de olmakla birlikte- oldukça sade bir dil kullanmıştır. Aruz veznine oldukça hâkim olan şairin şiirlerinde imâle, zihâf gibi aruz uygulamaları yok denecek kadar azdır.

Bilindiği üzere geleneksel şiirimizde başka şairlerin şiirlerini zemin şiir olarak kullanıp yazılan şiirler mevcuttur. Çok sayıda şiir kaleme almış olan şairin *Divan*'ında başka şairlerin şiirlerine yazılmış olan nazîre, tahmîs, tesdîs, taştîr vs. gibi şiirler yok denecek kadar azdır. Buradan Mehmet Turan Yarar'ın edebî olarak doğrudan etkilendiği şair sayısının çok az olduğu sonucu çıkarılabilir. Fuzûlî ve Yahyâ Kemâl Beyatlı, şairin edebî şahsiyetini etkileyen nadir şahsiyetlerdendir.

Mehmet Turan Yarar, şiirlerinde kendi ismi olan Mehmed'i aynı zamanda mahlas olarak kullanmıştır. Bütün şiirlerinde mahlas kullanmayan şair daha çok gazellerini kaleme alırken mahlasını da şiire koymuştur.

Konu bakımından ele alındığında *Divan*'da geniş bir konu çeşitliliğinin olduğu görülmektedir. Klasik edebiyatımızın genel konuları olan aşk, rind-zahid

çekişmesi, saki, meyhane, devrandan şikâyet, dünyanın faniliği, vefasızlık gibi konuları Mehmet Turan Yarar da işlemiştir. *Divan*'da bahsi geçen aşk daha çok beşerî aşktır. Şair, beşerî aşkı çok sade ve acııcı bir dille kaleme almıştır. Bu sadelik ve acıcılık kaleme alınan pek çok şiirin bestelenmesine de vesile olmuştur. Beşerî aşkı etkili bir şekilde ifade eden şairin tenkit tarzında yazmış olduğu şiirler de mevcuttur. Bu konuda yazdığı şiirlerde şairin dili oldukça keskinleşmektedir. Şair şiirin muhtevasına göre bir dil tercihinde bulunmuştur.

Oldukça titiz olan Mehmet Turan Yarar, *Divan*'da yer alan şiirlerin nerede yayımlandığı, yazıldığı gün, yazıldığı yer ve nerede/nerelerde neşredildiği gibi bilgilerin hepsini her bir şiir sayfasına kaydetmiştir. Böylece, şairin şiirinin gelişme evreleri, hangi dönemde hangi konularda şiirler yazdığı gibi hususlar takip edilebilmektedir. Mehmet Turan Yarar, kaleme almış olduğu *Divan*'ıyla 20. yüzyılda divan kaleme almış şairler arasındaki yerini almıştır.

Kaynakça

- Abdülkadiroğlu, Abdülkerim. “Üstad M. Turan Yarar Hakkında”. *Daracık Düşler*. Elazığ: Çağ Ofset Matbaacılık, 1999.
- Çıpan, Mustafa. “Bir Büyük Hoca ve İsmiyle Müsemma Bir Kitap ‘Dilden Tele’”. *Dilden Tele*. 3-5. Konya: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2009.
- Gökçe, Emrah. *20. Yüzyılda Yazılmış Divanların İncelenmesi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Gökçe, Emrah. “Mehmet Turan Yarar’ın Güfte Arşivinin Tasnifi”. *Müzik Kültürüne Dair Çeşitli Görüşler-X*. ed. Haluk Yücel - Serda Türkel Oter. 109-141. Konya: Eğitim Yayınevi, 2022.
- Kılınç, Abdülhakim. *Fuzûlî Dîvânı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Nakib, Bülent. “Mehmet Turan Yarar Bibliyografyası”. *Güneyde Kültür* 15/147 (Mart 2004), 11-16.
- Önder, Mehmet. *Mevlâna Şiirleri Antolojisi*. Türkiye İş Bankası Yayınları, 1973.
- Parmaksız, Mehmet Nuri. “Mehmet Turan Yarar Üzerine Bibliyografik Bir İnceleme”. *Tasvir* (13 Aralık 2006), 5.
- Parmaksız, Mehmet Nuri. “Mehmet Turan Yarar Üzerine Bibliyografik Bir İnceleme (2)”. *Tasvir* (11 Aralık 2006), 5.
- Parmaksız, Mehmet Nuri. “Tanıtılmakta Geç Kalınmış Bir Cevher Mehmet Turan Yarar (1)”. *Tasvir* (18 Ekim 2006), 5.
- Parmaksız, Mehmet Nuri. “Tanıtılmakta Geç Kalınmış Bir Şair ‘Mehmet Turan Yarar’”. *Çağrı* 564 (Kasım 2006), 24-26.
- Samsakçı, Mehmet. *Yahya Kemal Bütün Şiirleri*. İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları, 2025.
- Satoğlu, Abdullah. *Edebiyat Dünyamızdan Hoş Sedâlar*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.
- Tanrıkorur, Cinuçen. *Sâz ü Söz Arasında*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.

- Tekin, Mehmet. “Aruza Çağ Atlatan Şairin Müzik Dünyasına Dev Armağanı ‘Dilden Tele’”. *Dilden Tele*. Konya: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2009.
- Tekin, Mehmet. “Bilmedikleriyle Bilinen Gönül Dostu Mehmet Turan Yarar”. *Dörtlükler*. Antakya: Kültür Ofset Basımevi, 1991.
- Tekin, Mehmet. “Şiirle Müziğin Buluştuğu Zirve (Doruktan Doruğa)”. *Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri*. Antakya: Kültür Ofset Basımevi, 1992.
- Yarar, Mehmet Turan. *Asalakbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1970.
- Yarar, Mehmet Turan. *Bilmediklerim - Şiirler*. Ankara: Güzel Ankara Matbaası, 1954.
- Yarar, Mehmet Turan. *Daracık Düşler - Şiirler*. Elazığ: Çağ Ofset Matbaacılık, 1999.
- Yarar, Mehmet Turan. *Dilden Tele*. Konya: Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2009.
- Yarar, Mehmet Turan. *Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri*. Antakya: Kültür Ofset Basımevi, 1992.
- Yarar, Mehmet Turan. *Dörtlükler*. Antakya: Kültür Ofset Basımevi, 1991.
- Yarar, Mehmet Turan. *Veteriner Şairler Antolojisi*. Ankara, 1960.
- Yarar, Mehmet Turan. *Merhem Dergisi 2* (Şubat 1950).
- Yarar, Mehmet Turan. *Merhem Dergisi 6* (Ocak 1951).
- Yarar, Mehmet Turan. *Petek 14* (Temmuz 1956).
- Yarar, Mehmet Turan. *Petek 24* (Mayıs 1957).
- Yarar, Mehmet Turan. *Başkent Gazetesi* (16 Mayıs 1973).
- Yarar, Mehmet Turan. *Musikî ve Nota 1/3* (Mart 1983).
- Yarar, Mehmet Turan. *Musikî ve Nota 1/10* (Ekim 1983).
- Yarar, Mehmet Turan. *Musikî ve Nota 2/17* (Mayıs 1984).
- Yarar, Mehmet Turan. *Şiir Defteri 6* (Mayıs 1990).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür 2/22* (Aralık 1990).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür 29* (Temmuz 1991).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür 3/31* (Eylül 1991).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür 8/87* (Mayıs 1996).
- Yarar, Mehmet Turan. *Hisler Bulvarı 13* (Temmuz 1997).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (26 Haziran 1998).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (16 Ekim 1998).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (08 Ekim 1999).
- Yarar, Mehmet Turan. *Türk Kültürü* 452 (2000).

- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 120 (Mart 2000).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (09 Haziran 2000).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (29 Eylül 2000).
- Yarar, Mehmet Turan. *Türk Kültürü* 452 (Aralık 2000).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (16 Şubat 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 12/126 (Mart 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (23 Mart 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (20 Nisan 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (27 Nisan 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 12/127 (Mayıs 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (15 Haziran 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (17 Ağustos 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 12/130 (Kasım 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (30 Kasım 2001).
- Yarar, Mehmet Turan. *Bilge* 34 (Güz 2002).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 13/131 (Ocak 2002).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (04 Ocak 2002).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (25 Ocak 2002).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (12 Temmuz 2002).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (30 Ağustos 2002).
- Yarar, Mehmet Turan. *Hisler Bulvarı* 28 (Ocak 2003).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 14/141 (Ağustos 2003).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (28 Kasım 2003).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 15/144 (Aralık 2003).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 15/148 (Nisan 2004).
- Yarar, Mehmet Turan. *Kubbealtı Akademi Mecmuası*. (Temmuz 2004)
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (30 Temmuz 2004).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (15 Ekim 2004).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 16/157 (Ocak 2005).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 16/159 (Mayıs 2005).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (01 Temmuz 2005).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (05 Mayıs 2006).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (19 Mayıs 2006).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (26 Mayıs 2006).
- Yarar, Mehmet Turan. *Yüzakı* 19 (Eylül 2006).

- Yarar, Mehmet Turan. *Yüzakı* 23 (Ocak 2007).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 17/163 (Ocak 2007).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 168 (Kasım 2007).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (30 Kasım 2007).
- Yarar, Mehmet Turan. *Çağrı* 581 (Nisan 2008).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 17/172 (2009).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 18/173 (Eylül 2009).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 18/174 (Kasım 2009).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (11 Haziran 2010).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 177 (Temmuz 2010).
- Yarar, Mehmet Turan. *Anadolu Gazetesi* (21 Ocak 2011).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 22/190 (Ekim 2013).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 23/193 (Temmuz 2014).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 23/194 (Ekim 2014).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 24/198 (Temmuz 2015).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 27/206 (Temmuz 2018).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 28/207 (Ocak 2019).
- Yarar, Mehmet Turan. *Güneyde Kültür* 29/209 (Ocak 2020).